

Gedser Fuglestation

Sammenstillet af Bo Kayser

Indsamling af sammenlignelige data om fugletrækket i Gedser gennem en lang årrække, formidling om fugletrækket, uddannelse af næste generation af fugledataindsamlere og undersøgelse af muligheder for at tage nye tekniske løsninger til overvågning af fugletrækket i brug har været fokusområder for Gedser Fuglestation i 2024. Desuden blev vi 'ramt' af en nyhed, som ikke bare berørte Gedser-området, men hele Sydsandinavien.

Information om ringmærkning og træktælling i 2024 er sammenfattet i tabellen sidst i denne artikel. Du kan finde yderligere information på fuglestationens hjemmeside, www.gedserfuglestation.dk. Under Resultater kan du bl.a. læse rapporterne om årets træktælling og ringmærkning. Der præsenteres nyheder, og alle årets dagbogs-/blogopslag er tilgængelige.

Uddannelse af næste generation af fugledataindsamlere til DOF

En af DOF's helt store styrker har igennem mange årtier været vores indsamling af data om fugle ved hjælp af et stort antal kvalificerede fugledataindsamlere. Uden denne gruppe af frivillige kunne DOF ikke have gennemført lokalitetsregistreringer, atlasprojekter, træktælling ved fuglestationerne med mere.

Med etableringen af Skagen Fuglestation i 2017 og indsatsen fra stationsleder Simon S. Christiansen blev der skabt et internationalt miljø for unge fugleinteresserede, som under deres ophold skulle medvirke til træktælling, ringmærkning, andre former for fugledataindsamling og formidling. Gennem samarbejdet i Fuglestationsudvalget

smittede dette initiativ af på fuglestationerne i Blåvand og Gedser. Fra og med 2024 har vi på Gedser Fuglestation bl.a. takket være den nye stationsleder, Tina Elley, fået implementeret denne uddannelse af nye fugledataindsamlere.

I foråret 2024 var der en studerende fra det hollandske universitet HAS på internship. Han skrev en stor opgave, hvor han anvendte de tidligere indsamlede data fra fuglestationen. Projektet omhandlede den fysiologiske forskel på hhv. lang- og kortdistancetrækkere. Rapporten kan ses på Gedser Fuglestations hjemmeside.

I efteråret 2024 deltog to unge britiske kvinder i den nye Fuglestationsuddannelse, hvor de gennem tre måneder lærte både at ringmærke samt tælle træk. Begge kom med en forventning om, at de helst ville ringmærke, men tog hjem med et stærkt ønske om at forsætte med træktælling.

Træktælling om foråret er blevet en del af standardovervågningen

I 2017 etablerede Gedser Fuglestation standardiseret træktælling ved Gedser Odde med observatører tilknyttet fuglestationen. Indtil da havde flere observatører indsamlet store mængder af data om fugletrækket ved odden, men ikke efter nogen standard og på en kun svært sammenlignelig måde. Vi har dog ved hjælp af deres data kunnet udarbejde rimeligt præcise rapporter om trækket tilbage til 2007.

I Gedser Fuglestations styregruppe ønskede vi også at dække forårstrækket ved Gedser Odde og gennemførte

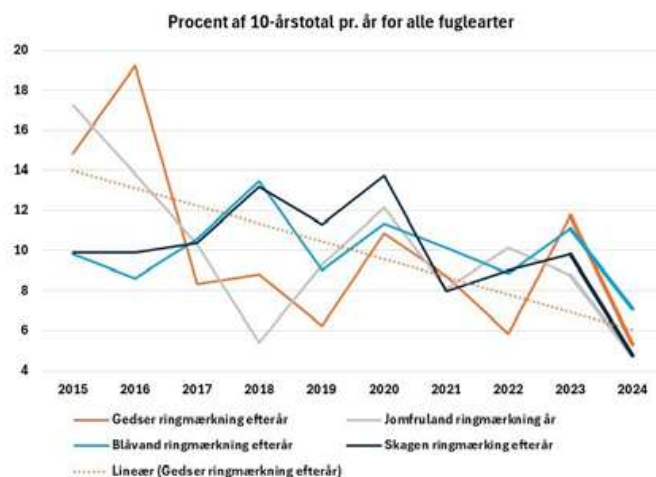
Vagn Lind underviser Larissa Britton i ringmærkning. Foto: Mads Elley.

Træktælling ved Gedser Odde. Foto: Mads Elley.

derfor i 2021-22 en helårstælling ved odden for bl.a. at finde frem til, hvilken periode en standardiseret træktælling om foråret skulle dække. I 2023 gik vi så i gang med et prøveforår med træktælling fra 21. februar til 31. maj. Det fungerede godt. Fra og med 2024 er træktælling om foråret blevet en del af Gedser Fuglestations standardovervågning af fugletrækket.

Det er stadig svært at skaffe frivillige til at dække forårstrækket, men i 2024 lykkedes det at gennemføre daglige tællinger i det meste af standardperioden. Ud over frivillige på direkte ophold på fuglestationen har vi et fint samarbejde med flere lokale ornitologer om tællingerne. Vi håber, at vores nye fuglestationsuddannelse, hvor nye frivillige på stationen bliver trænet i ringmærkning, træktælling og flere andre discipliner i løbet af deres ophold, på længere sigt vil gøre det lettere at skaffe folk, der vil bidrage til systematisk indsamling af fugledata.

Procentvis fordeling af antal ringmærkede småfugle 2015-24 ved fire sydsandinaviske fuglestationer. Halveringen fra 2023 til 2024 er generel.

Fjeldvåge 1K, Gedser Odde, 20. december 2024. Foto: Ole Friis Larsen.

Halvt så mange småfugle i efteråret 2024 som året før!

I løbet af efteråret 2024 blev vi i DOF kontakten af flere end sædvanligt, som sagde, at der var færre fugle i deres haver og andre steder. Var der noget i det? Ville fuglene ikke bare være tilbage i haverne, når det blev koldt? Da ringmærkningssæsonen var slut på Gedser Fuglestation 15. november, lavede vi en kontrol: Var der ved standardringmærkningen fanget færre fugle i efteråret 2024 end i efteråret 2023. Ja, i den grad! Der var tale om en tilbagegang på 55 %. Var det bare et lokalt Gedser-fænomen? Vi fik ringmærkningsdata fra efteråret i Blåvand og Skagen. Der var tilbagegangen henholdsvis 36 og 52 %. Hvad med vores efterårstrækfugleopland i Skandinavien?

Ved Falsterbo i Sydsverige var tilbagegangen på 50 % og på Jomfruland i Sydnorge 46 %. Det var tydeligt, at der var gået noget alvorligt galt for bestandene af småfugle i Skandinavien.

Hvornår på året var det gået galt? Hvis det var ynglesuccesen, der havde været lav i 2024, så måtte der være forholdsvis få ungfugle i efteråret 2024 i forhold til voksne ringmærket om foråret samme år. På data fra Gedser Fuglestation så vi på et mål for ungeproduktionen pr. voksen ved at dele antallet af unge fugle ringmærket om efteråret med antallet af voksne fugle ringmærket om foråret.

I 2024 var ungeandelen pr. voksen fugl nede på 1,6. Året før, i 2023, var ungeandelen helt oppe på 2,6, og i efteråret 2023 havde der været en stor fremgang i antallet af ringmærkede småfugle i forhold til året før. Der er altså noget der tyder på, at den store nedgang i antallet af småfugle i Danmark i efteråret 2024 skyldes en dårlig ynglesucces i Skandinavien. Hvad den dårlige ynglesucces så skyldes, har vi ikke bedre gæet på end de sædvanlige med nedgang i antallet af insekter og forskydning af det optimale yngletidspunkt på grund af klimaforandringer.

Spurvehøg er vores eneste rovfugleart, som vi ser tilstrækkeligt mange af på trækket til at kunne bruge tallene, og som har specialiseret sig i fangst af småfugle og fodrer deres unger op på denne fødekilde. Det var interessant at se, at der i efteråret 2024 var en tilsvarende nedgang i antallet af spurvehøge set ved træktællingerne i Gedser som faldet i antallet af ringmærkede småfugle samme sted.

Kan elektronisk fuglestemmeregistreringsudstyr bruges som supplement?

Registrering af fugletrækket ved hjælp træktælling og ringmærkning kræver mange persontimer i felten, og især for ringmærkningen koster det også ret mange

Gedser	Ungeproduktion pr. voksen fugl om foråret
	Antal unger efterår 1 / Antal voksne forår 1
2023	2,6
2024	1,6

Ungeproduktion pr. voksen. Antal unger om efteråret delt med antal voksne samme forår.

Procentvis fordeling af antal ringmærkede småfugle om efteråret 2015-24 ved Gedser Fuglestation og spurvehøge set trækkende ved Gedser Odde i samme periode.

penge. Kan dette dataindsamlingsarbejde suppleres med, eller måske endda delvist erstattes af, elektronisk fugledataindsamling?

På Gedser Fuglestation har vi i 2024 set på et enkelt område inden for den elektroniske fugledataindsamling, nemlig hvad elektronisk lytteudstyr af typen BirdWeather PUC koblet op mod Cornell University's fuglelyds genkendelsesløsninger kan præstere.

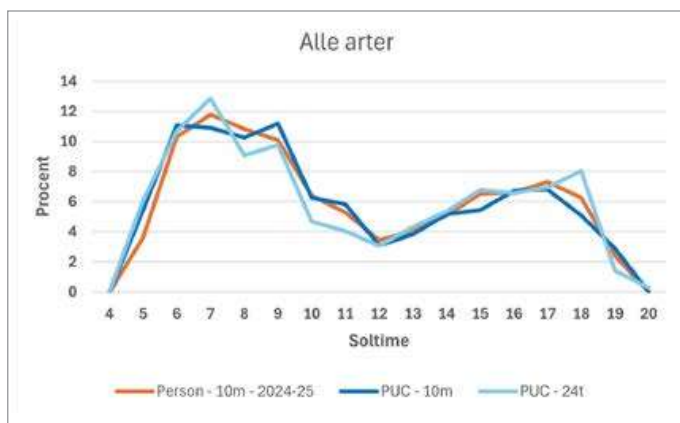
Vi vil indsamle data, hvor vi kan sammenligne ændringer i antallet af registrerede fugle gennem en årrække indsamlet både af personer og af det elektroniske udstyr. Derfor har vi opsat en PUC på fuglestationen, hvor den indsamler data døgnet rundt, hvorved vi som noget nyt får en systematisk dækning af nætterne. Det vil dog tage flere år at indsamle data til sammenligning over en årrække, og i første omgang ville vi 'bare' vide, om mennesker og elektronisk udstyr registrerer ens ændringer. Til det formål kunne vi godt se på ændringer fra time til time eller fra måned til måned i stedet for fra år til år.

For Gedser Fuglestation er vi derfor i gang med lave en undersøgelse, hvor en person står ved siden af en BirdWeather PUC og registrerer, hvilke fuglelyde vedkommende registrerer i hvert af ti minutter i hver time fra timen før solopgang til timen efter solnedgang hver halvmåned året igennem. Vi får derved sammenlignelige data for, hvad personen har registreret i hver af disse 10-minutters tællinger, hvad PUC'en har registreret i hver af de samme minutter og hvad PUC'en har registreret igennem hele døgnet i hvert 9-sekunders interval.

Det er imponerende så ens resultater, der opnås ved de tre registreringsmetoder. Ændringerne i antallet af registrerede lyde fra time til time fordelt over dagen er stort set ens, hvis man ser på alle arter taget under et. Ses der på en enkelt art, her Solsort, er mønstret også det samme dagen igennem.

Det elektroniske lytteudstyr, BirdWeather PUC.
Foto: Bo Kayser.

Sammenligning af fuglelydsregistreringer indsamlet af person og elektronisk udstyr. 'Soltime' er tidspunktet i forhold til solop- og -nedgang den pågældende dag, hvor opgang sættes til klokken 6 og nedgang til klokken 18. Personens 10-minuttersregistreringer er vist med rødt, det elektroniske lytteudstyrs 10-minuttersregistreringer med mørkeblåt og lytteudstyrets 24-timers registrering med lyseblåt. Figuren til venstre viser data for alle arter. Figuren til højre viser data for en enkelte art, Solsort.

Den foreløbige konklusion er, at der med den anvendte fuglelydsregistreringsløsning opnås resultater mht. antalsændringer fra periode til periode, som er ganske tæt på dem, som en person registrerer. Løsningen forventes derfor at være velegnet til at følge antalsændringer, også fra år til år, for fuglearter, som er tilstrækkeligt fuglestem- meaktive også i løbet af træktiden. Det vil sige visse arter blandt gæs, ænder, sumphøns, vadefugle, ugler, spætter og flere grupper af småfugle.

Fra Gedser Fuglestations side ønsker vi at gå videre med disse undersøgelser.

Tajgapiber ringmærket på Gedser Fuglestation, 3. november 2024. Foto: Ole Friis Larsen.

Gedser Fuglestation 2024

	Forår	Efterår
Ringmærkning		
Dækning i standardperioden	93 dage fra 1/3 til 15/6	110 dage fra 20/7 til 15/11
Ringmærkning total	2.648 (65 arter)	5.334 (69 arter)
Talrigst mærkede arter	Musvit 357, Fuglekonge 231, Jernspurv 196, Blåmejse 191, Rødhals 183	Gransanger 896, Rødhals 873, Fuglekonge 622, Gærdesmutte 374, Gærdesanger 308
Sjældneste mærkede arter	Skovsneppe 1, Blåhals 1, Stor Tornskade 1	Skovsneppe 1, Natravn 1, Tajgapiber 1, Flodsanger 1, Nøddekrige 1
Træktælling		
Dækning i standardperioden	63 dage i fra 21/2 til 31/5	123 dage fra 11/8 til 20/12
Træktælling total	192.877 (169 arter)	540.218 (201 arter)
Talrigst observerede arter	Ederfugl 122.065, Pibeand 7.630, Havlit 7.062, Bramgås 5.231, Stær 4.499	Ederfugl 176.643, Ringdue 85.756, Bog-/Kvækerfinke 39.228, Pibeand 38.712, Sortand 36.162
Sjældneste observerede arter	Ride 2, Islom 1, Hvid Stork 1, Biæder 2, Bomlærke 1	Kongeederfugl 1, Storkjove 1, Nøddekrige 2, Rødstrubet Piber 1, Karmindompap 1